

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2020. gada 10. decembrī

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Sanita Osipova, tiesneši Gunārs Kusiņš un Artūrs Kučs,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 228/2020),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt likuma „Par tiesu varu” 81. panta 1.¹ daļu un 82. panta pirmās daļas 5. punktu (turpmāk arī – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1., 83., 84. pantam un 106. panta pirmajam teikumam.

2. Likuma „Par tiesu varu” 81. panta 1.¹ daļa noteic: „Šā likuma 82. panta pirmās daļas 3. un 5. punktā paredzētajos gadījumos rajona (pilsētas) tiesas, apgabaltiesas un Augstākās tiesas tiesnesi atbrīvo no amata Saeima pēc Tieslietu padomes priekšlikuma.”

Savukārt saskaņā ar minētā likuma 82. panta pirmās daļas 5. punktu tiesnesi atbrīvo no amata, ja viņš atkārtotā tiesneša profesionālās darbības novērtēšanā saņēmis negatīvu atzinumu.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu kolēģija var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktam Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma, tam pievienotajiem dokumentiem un Saeimas (datums) lēmuma (sk. „Latvijas Vēstnesis”, (datums), Nr. [..], oficiālās publikācijas Nr. [..]) izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja, pamatojoties uz apstrīdētajām normām, atbrīvota no tiesneša amata, jo viņa atkārtotā tiesneša profesionālās darbības novērtēšanā saņēmusi negatīvu atzinumu. Pēc Pieteikuma iesniedzējas ieskata, apstrīdētās normas ierobežo tiesneša neatkarību, un likumdevējs, apstrīdētajās normās piešķirot pilnvaras Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijai pieņemt lēmumu, kura rezultātā tiesnesis zaudē amatu pret savu gribu, esot pārkāpis tam Satversmē noteiktās pilnvaras. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 1., 83. un 84. pantam un aizskar viņai Satversmes 106. panta pirmajā teikumā noteiktās pamattiesības.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, vai arī ja personai šādu iespēju nav.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem secināms, ka Pieteikuma iesniedzēja ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, jo ir apstrīdējusi Disciplinārtiesā Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas lēmumu, ar kuru nolemts novērtēt atkārtoti negatīvi Pieteikuma iesniedzējas profesionālo darbību tiesneša amatā. Savukārt Saeimas lēmums par atbrīvošanu no tiesneša amata nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas pirmais teikums nosaka: „Konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.”

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no **(datums)** – dienas, kad pieņemts un stājies spēkā Saeimas lēmums par Pieteikuma iesniedzējas atbrīvošanu no tiesneša amata. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2020. gada 10. novembrī. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas pirmajā teikumā noteiktajām prasībām.

7. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktam pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 1., 83., 84. pantam un Satversmes 106. panta pirmajam teikumam.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka būtisks Satversmes 106. panta pirmajā teikumā noteikto tiesību brīvi izvēlēties nodarbošanos elements ir tiesības saglabāt esošo nodarbošanos, kas savukārt ietver arī tiesības turpināt šo nodarbošanos nākotnē. Vienlaikus Satversmes 106. pants neliedz valstij noteikt prasības, kas jāizpilda, lai konkrētu nodarbošanos varētu īstenot. Tomēr šādām prasībām ir jābūt pamatotām (*sk. Satversmes tiesas 2015. gada 21. decembra sprieduma lietā Nr. 2015-03-01 14.2. punktu*). Likumdevējam ir rīcības brīvība izvirzīt prasības attiecībā uz konkrētu profesionālo darbību, ciktāl tas nepieciešams sabiedrības interesēs (*sk. Satversmes tiesas 2017. gada 24. novembra sprieduma lietā Nr. 2017-07-01 13.1. punktu*).

Tātad Satversmes 106. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības saglabāt esošo nodarbošanos var tikt ierobežotas, taču Satversmes tiesai ir jāizvērtē, vai ierobežojums ir attaisnojams, proti, vai: 1) tas ir noteikts ar likumu; 2) tam ir

legitīms mērķis; 3) tas ir samērīgs (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2003. gada 20. maija sprieduma lietā Nr. 2002-21-01 secinājumu daļas 2. punktu*). Savukārt, vērtējot pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, Satversmes tiesai jāpārbauda, vai: 1) likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti legitimā mērķa sasniegšanai; 2) legitimā mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2015. gada 21. decembra sprieduma lietā Nr. 2015-03-01 25. punktu*).

Tiesnešiem ir piešķirtas tiesības pieņemt galīgos lēmumus par personu tiesībām un pienākumiem. Jebkura līmeņa tiesas tiesneša spriedums var ietekmēt visas sabiedrības intereses (*sk. Satversmes tiesas 2017. gada 26. oktobra sprieduma lietā Nr. 2016-31-01 20. punktu*). Tiesneša kvalifikācija ir svarīga pienācīgas tiesas spriešanas garantija (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 18. oktobra sprieduma lietā Nr. 2007-03-01 24.2. punktu*). Par tiesnesi var strādāt vienīgi augsti kvalificēts un godīgs jurists ar nevainojamu reputāciju (*sk. Satversmes tiesas 2017. gada 26. oktobra sprieduma lietā Nr. 2016-31-01 22.2. punktu*). Tādēļ Satversmes tiesa ir atzinusi, ka likumdevējam ir ne vien tiesības, bet arī pienākums noteikt tiesnesim kā tiesu varas īstenotājam īpašas kompetences, kvalifikācijas un pieredzes prasības, kā arī ierobežojumus, kas vērsti uz tiesneša neatkarības nodrošināšanu (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 18. janvāra sprieduma lietā Nr. 2009-11-01 9. punktu*).

Pieteikumā ir izklāstīti konkrētās situācijas faktiskie apstākļi, citēts Satversmes 83. un 84. pants, kā arī pausts Pieteikuma iesniedzēja viedoklis par apstrīdēto normu saturu un to piemērošanu attiecībā uz viņu. Tomēr pieteikumā nav ietverta juridiskā argumentācija, kura pamatotu katras apstrīdētās normas neatbilstību katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai. Pieteikumā arī norādīts, ka apstrīdētās normas ierobežo Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 106. panta pirmajā teikumā noteiktās tiesības izvēlēties nodarbošanos atbilstoši savām spējām un kvalifikācijai. Taču pieteikumā, ievērojot tiesneša amata nozīmīgumu demokrātiskā tiesiskā valstī, nav pamatots, kādēļ šāds ierobežojums nebūtu atzīstams par noteiktu ar likumu, vai ka tam nebūtu legitimā mērķa un vai tas neatbilstu samērīguma principam.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

noIēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 228/2020).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Sanita Osipova